

เรื่อง ศูนย์รวมสายพันธุ์กล้วย ณ พิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ

รายละเอียด

บทนำ

คนไทยรู้จักกล้วยกันมากกับการควบคู่กับการก่อตั้งประเทศไทย เพราะประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดกล้วย จึงมีกล้วยป่า กล้วยพันธุ์ปลูกอยู่ทั่วไป และเนื่องจากกล้วยเป็นพืชที่ปลูกง่าย ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ทั้งผล ต้น ใบ และดอก ในสมัยโบราณจึงมีการปลูกเพื่อไว้ใช้สอยภายในบ้าน ปัจจุบันกล้วยที่ปลูกมีมากมายหลายชนิด มีทั้งพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกอยู่ดั้งเดิม และพันธุ์ปลูกที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ จากการบันทึกประวัติศาสตร์ในเรื่องของกล้วยพอจะกล่าวเป็นสมัยๆ ได้ดังนี้

สมัยสุโขทัย นักประวัติศาสตร์ไทยเริ่มถือเอาสมัยอาณาจักรสุโขทัย นับตั้งแต่ พ.ศ. 1781 เป็นยุคสมัยแรกของคนไทย เพราะในสมัยนั้นได้เริ่มมีอักษรไทยในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จึงเริ่มมีการบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้น และได้มีจดหมายเหตุกล่าวถึงกล้วยว่าเป็นพืชชนิดหนึ่งที่ปลูกในสมัยสุโขทัย กล้วยที่รู้จักกันในสมัยสุโขทัย คือ กล้วยตานี ซึ่งเป็นกล้วยป่าชนิดหนึ่ง มีถิ่นกำเนิดอยู่ทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย จีน และพม่า และปัจจุบันสุโขทัยยังเป็นจังหวัดที่มีการปลูกกล้วยตานี และมีการปลูกกล้วยตานีเป็นการค้าโดยมีการตัดใบ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ขายทุกวัน ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่า ก๋วยเตี๋ยวนี้น่าจะนำเข้ามาปลูกในประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยตอนต้นหรือช่วงการอพยพของคนไทยมาตั้งถิ่นฐานที่สุโขทัย

สมัยอยุธยา กรุงศรีอยุธยาได้กลายเป็นอาณาจักรที่รุ่งเรืองมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอยุธยา รุ่งเรืองขึ้นอย่างมากในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับฝรั่งเศส ดัตช์ และอังกฤษ ในสมัยนั้น พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศสทรงส่งคณะราชทูตอัญเชิญพระราชสาส์นมาถวายพระนารายณ์มหาราช ณ กรุงศรีอยุธยา เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีและเผยแพร่คริสต์ศาสนา รวมทั้งทำสัญญาสิทธิทางการค้า ประมาณปี พ.ศ.2230 เมอร์ซิเออร์ เดอลาลูแบร์ (Monsieur de Lalouber) นักบวชนิกายเยซูอิตซึ่งเป็นนักการทูตและนักเขียนที่มีชื่อเสียงได้บันทึกสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็นและนำไปเขียนเป็นหนังสือเกี่ยวกับเมืองไทยสมัยอยุธยาในช่วงแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตีพิมพ์เป็นภาษาฝรั่งเศสในกรุงปารีส เมื่อ พ.ศ.2336 เมอร์ซิเออร์ เดอลาลูแบร์ ได้เขียนบันทึกเกี่ยวกับก๋วยเตี๋ยวว่า ได้เห็นมีการปลูกก๋วยเตี๋ยววัง ซึ่งก็คือ ก๋วยเตี๋ยวหีวในปัจจุบัน และงาซ้าง ซึ่งเป็นก๋วยเตี๋ยวประเภทก๋วยเตี๋ยว นอกจากนั้นยังมีตำนานเล่ากันมาว่า มีการค้าขายก๋วยเตี๋ย้อีกด้วย แสดงให้เห็นว่า ได้มีการปลูกก๋วยเตี๋ยวทั้งเพื่อความสวยงาม เพื่อบริโภคและเป็นการค้ากันมาตั้งแต่สมัยอยุธยา

สมัยรัตนโกสินทร์ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ซึ่งเป็นปรมาจารย์ทางด้านภาษาไทยได้เขียนหนังสือพรรณพฤกษากับสัตววิทยา เมื่อ พ.ศ. 2427 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 โดยกล่าวพรรณนาถึงก๋วยเตี๋ยวชนิดต่างๆ ในสมัยนั้นด้วยภาพย้อม 16 พรรณนาถึงก๋วยเตี๋ยวชนิดต่างๆ ที่ปลูกในสมัยนั้นประมาณ 37 ชนิด

แสดงให้เห็นถึงความนิยมชมชอบและมีการปลูกก๋วยเตี๋ยวกันอย่างแพร่หลายในยุคนั้น ประกอบกับในช่วงดังกล่าวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสประเทศต่างๆ หลายประเทศจึงได้มีการนำก๋วยเตี๋ยวบางชนิดเข้ามาปลูกในรัชสมัยของพระองค์ ทำให้ก๋วยเตี๋ยวในสมัยนั้นมีมากชนิด หนึ่งในบริเวณวังสระปทุม ซึ่งเดิมเป็นที่สวนของ สมเด็จพระศรีสุริยราช บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าโปรดให้มีการปลูกพืชผักและไม้ผลหลายชนิด รวมทั้งก๋วยเตี๋ยว โดยทรงนำผลผลิตต่างๆ ที่ได้มาทำสำหรับตั้งโต๊ะเสวยพระราชทานไปยังวังเจ้านายต่างๆ ส่วนที่เหลือ เช่น ใบตอง เชือกก๋วยเตี๋ยว ก๋วยเตี๋ยสุก ได้นำออกจำหน่ายเพื่อนำรายได้สำหรับเลี้ยงดูข้าราชการและทะนุบำรุงวังสระปทุม ก๋วยเตี๋ยว อาจเป็นผลไม้พื้นๆ ราคาถูก หากินได้ง่ายในสายตาของหลายๆ คน เราจึงนึกก๋วยเตี๋ยวกันมาตั้งแต่เด็กจนโต กินจนชินในรสชาติ จนคุ้นเคยกับผลไม้ที่ชื่อว่าก๋วยเตี๋ยว ในประเทศไทยปัจจุบันถือว่าเป็นบพบาททางเศรษฐกิจมาก และนับว่าเป็นสินค้าส่งออกติดอันดับอีกประเภทหนึ่งที่สามารถโกยเม็ดเงินเข้าประเทศได้ไม่น้อย เช่น การส่งออกก๋วยเตี๋ยวไปขายยังประเทศจีน และได้หวั่น การส่งออกก๋วยเตี๋ยวหอมไปยังประเทศญี่ปุ่น หรือก๋วยเตี๋ยวน้ำที่สามารถรับประทานผลสด หรือนำไปแปรรูปได้หลากหลาย จนเป็นที่นิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ก๋วยเตี๋ยวเป็นพืชอาหารที่มีความสำคัญสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ตั้งแต่เป็นอาหาร เครื่องมือ เครื่องใช้

เส้นใยสิ่งทอ สมุนไพร และอุปกรณ์ทางการแพทย์ กล้วยจึงเป็นพืชมหัศจรรย์ ก็ว่าได้มีหลักฐานว่าประเทศไทย เป็นแหล่งกำเนิดกล้วยที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก นับเฉพาะกล้วยกินได้ไม่รวมกล้วยป่าก็มีมากกว่า 50 ชนิด ที่ รู้จักแพร่หลายก็มี กล้วยน้ำว้า กล้วยหอม กล้วยไข่ กล้วยหักมุก กล้วยนาคน กล้วยเล็บมือนาง ส่วนกล้วยชนิด อื่นๆ ก็อาจเป็นที่รู้จักกันเพียงในท้องถิ่นเท่านั้น เช่น กล้วยนางพญา กล้วยหิน กล้วยสา กล้วยไล ทางภาคใต้ กล้วยนมสาว กล้วยหอมกะเหรี่ยง ทางภาคตะวันตก กล้วยหอมทองสั้น กล้วยนวล ทางภาคอีสาน หรือกล้วย น้ำนม กล้วยหอมจันทร์ ทางภาคเหนือ เป็นต้น บางชนิดก็เหลือเพียง ชื่อ เช่นกล้วยกรัน กล้วยกรมคชสาร กล้วยนางเงย และที่กำลังใกล้จะสูญพันธุ์ก็มีอีกไม่น้อย จึงเป็นที่น่าวิตกในอนาคตคนไทยอาจจะต้องไปศึกษา ค้นคว้าเรื่องราวของกล้วยเมืองไทยจากต่างประเทศก็เป็นได้แต่มีน้อยคนที่จะรู้จักกล้วยอย่างแท้จริง หากอยาก รู้จักกล้วยให้มากขึ้นก็ต้องเดินทางมาที่จังหวัดกำแพงเพชร หรือเรียกว่า เมืองกล้วยไข่ เพราะจังหวัด กำแพงเพชรขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองกล้วยไข่ได้รสชาติดีที่สุดในประเทศและด้วยชื่อเสียงอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

การรวบรวมสายพันธุ์กล้วย

การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ ปัจจุบันเรียกชื่อว่า พิพิธภัณฑ์สถาน จังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีลักษณะ เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จ พระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ พระองค์ได้ พระราชทานหน่อกล้วยไข่ และกล้วยน้ำว้า ให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร โดยมีแนวพระราชดำริที่จะ อนุรักษ์สายพันธุ์กล้วย ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีคุณประโยชน์มากมายนี้ไว้ และภายหลังก็ได้มีการนำหน่อกล้วยทั้งสอง หน่อนี้มาปลูกไว้ในพื้นที่ด้านหลังอาคารพิพิธภัณฑ์

จากต้นกล้วยสองต้น วันนี้พิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ (พิพิธภัณฑ์ฯ เรือนไทย) มี พันธุ์กล้วยกว่า 160 สายพันธุ์ สืบเนื่องจากมีโครงการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยของไทยเกิดขึ้น และได้เริ่มต้นโครงการ อย่างเป็นทางการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2544 โดยพระโสภณคณาภรณ์ (สมจิตต์ อภิจิตฺโต) ซึ่งโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายในการรวบรวมสายพันธุ์กล้วยไว้ 200 กว่าสายพันธุ์ และได้ปลูกเปรียบเทียบศึกษาจนเหลือประมาณ 160 กว่าสายพันธุ์ นอกจากนั้นได้ดำเนินการเพาะและขยายพันธุ์เพื่อเผยแพร่ให้แก่ผู้สนใจทั่วไป อันเป็นการช่วย อนุรักษ์พันธุ์กล้วยของไทยให้คงอยู่และแพร่หลายต่อไป ทั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือ และประสานงานจากหน่วย งานราชการ และเอกชนหลายแห่ง พร้อมทั้งได้ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้วยกล้วยมาร่วม ดำเนินการอีกหลายท่าน โดยรวมกันเป็นเครือข่าย ได้แก่ อาจารย์สมถรรพชัย ฉัตราคม ชมรมรักกล้วย ศาสตรา จารย์เบ็ญจมาศ ศิลาชัย ผู้เชี่ยวชาญเรื่องกล้วยแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร.วีระชัย ณ นคร ผู้อำนวยการ สวนพฤกษศาสตร์ฯ จ.เชียงใหม่ อาจารย์กัลยาณี สุวิทวัส จากสถานีวิจัยปากช่อง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ จากมหาวิทยาลัยมหิดล คณะพืชสวนฯ ศูนย์เพาะพันธุ์พืช จ.พิษณุโลก

สาเหตุสำคัญที่จะทำให้กล้วยไทยหลายชนิดสูญพันธุ์

1. กล้วยบางชนิดรสชาติไม่อร่อย เช่น เปรี้ยว จืด เนื้อและ ฯลฯ ไม่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค เมื่อปลูกแล้วขายไม่ได้ก็เปลี่ยนไปปลูกกล้วยที่ตลาดต้องการแทน เข้าทำนองกล้วยดีไล่กล้วยเลว
2. จากการพัฒนาของชุมชนทำให้พื้นที่ปลูกเปลี่ยนสภาพไป เช่น สวนกลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรร หรือแม้กระทั่งน้ำเสีย และมลภาวะก็มีส่วนเร่งให้แหล่งปลูกกล้วยหลายแห่งอยู่ในภาวะอันตราย
3. ภัยธรรมชาติ ถึงแม้ว่ากล้วยจะมีความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศเป็นอย่างดี แต่บางครั้งการเกิดภัยธรรมชาติติดต่อกันเป็นเวลานาน เช่น น้ำท่วมใหญ่ ก็ทำให้กล้วยหลายชนิดสูญพันธุ์ได้
4. มีเหลืออยู่น้อยต้น การขยายพันธุ์ช้า ทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์สูง ตัวอย่างเช่น กล้วยพม่าแหกคุกของจังหวัดอ่างทอง หรือกล้วยงาช้างแถบจังหวัดนนทบุรี เป็นต้น
5. เกิดความสับสนหรือเข้าใจผิดในการเรียนชื่อ เพราะบางชนิดไม่มีการจัดทำข้อมูลแสดงลักษณะของตน ใบผล และชื่อพ้องเอาไว้จึงอาจมีผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เรียกชื่อใหม่ตามความเข้าใจของตน (ในกรณีนี้ถือว่าพันธุ์กล้วยสูญแต่ชื่อ)

8 สายพันธุ์กล้วยที่น่าสนใจ

8 สายพันธุ์กล้วยที่น่าสนใจ ณ พิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดกำแพงเพชรเฉลิมพระเกียรติ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. กล้วยไข่กำแพงเพชร (มีอีโนมเป็น AA)

ชื่อวิทยาศาสตร์ Musa (AA group) “klual khal” (ดร.เบญจมาศ ศิลาอ้อย,2534)

กล้วยไข่ที่ปลูกในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นกล้วยไข่ในสายพันธุ์ acuminate Cutivars สกุล Musa หมู่ Eumusa กลุ่ม AA มีโครโมโซม 2 ชุด ลักษณะทั่วไปของกล้วยไข่สายพันธุ์กำแพงเพชร ลักษณะกาบใบเป็นสีน้ำตาล หรือช็อกโกแลต ร่องก้านใบเปิด และขอบก้านใบขยายออกใบมีสีเหลืองอ่อน ไม่มีนวล ก้านเครือมีขนขนาดเล็ก รสชาติหวาน

แหล่งที่พบกล้วยไข่โดยทั่วไปแต่มีหลักฐานเชื่อได้ว่าเดิมมีการนำพันธุ์กล้วยไข่มาจากเขตกรุงเทพฯ ขึ้นไปปลูกที่ตำบลตะเคียนเลื่อน จังหวัดนครสวรรค์ ราว 100 ปี มาแล้ว ต่อจากนั้นจึงได้กระจายพันธุ์ขึ้นไปปลูกเป็นจำนวนมากที่จังหวัดกำแพงเพชร ในเวลาต่อมา

ลำต้น ขนาดกลางส่วนสูงประมาณ 2.5 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น 18-22 ซม. กาบลำต้นด้านนอกสีเขียวอมเหลืองมีปื้นสีน้ำตาลอ่อนทั่วไป กาบด้านในสีเขียวอ่อน ลำต้นค่อนข้างบอบบางหักล้มง่าย ให้หน่อรอบต้นจำนวนมากเพื่อไม่ให้เป็นการแย่งอาหารต้นแม่ทำให้ผลผลิตลดลง จึงต้องใช้วิธีนำมีดคมๆ ปาดหน่อทิ้งตลอดเวลาจนกว่าใกล้จะเก็บเกี่ยวผลจึงปล่อยให้หน่อเจริญเติบโตตามปกติ

ใบ ทางใบยาวประมาณ 2.00 เมตร ค่อนข้างตั้งแผ่นใบแคบสีเขียวอมเหลืองก้านใบสีเขียวอมเหลือง มีร่อง

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กว้างขอบก้านใบสีน้ำตาลอ่อน โดยใบมีประสีน้ำตาลอ่อนกระจายทั่วไป

ปลี ชี้ลงดิน รูปทรงกระบอกปลายแหลมค่อนข้างผอม กาลปลีด้านนอกสีม่วงแดงปลายค่อนข้างมน กาบด้านในสีแดงซีดเมื่อบานเปิดม้วนขึ้นเห็นผลกล้วยสีเขียวอ่อน กาบปลีจะค้างอยู่บนหวีกล้วย 1-2 วัน จึงจะหลุดไป

ผล ใน 1 เครือ มี 6-7 หวี ๆ ละ 12-14 ผล ผลค่อนข้างกลมหัวท้ายมน ก้านผลสั้นเรียงตัวไม่เป็นระเบียบ ขนาดผลกว้าง 3.0 ซม. ยาว 8-10 ซม. ผลดิบสีเขียวสดเปลือกบาง ผลสุกสีเหลืองสวยเนื้อสีครีมอมส้มรสหวาน กลิ่นหอม ถ้างอมจะมีกระสีน้ำตาลเล็ก ๆ ที่ผิวด้านนอก

อายุ ตั้งแต่ปลุกด้วยหน่อถึงออกปลี 9-10 เดือน และอายุตั้งแต่ออกปลีถึงผลสุกประมาณ 80 วัน

การใช้ประโยชน์ ผลดิบฝานทอดน้ำมันเป็นกล้วยฉาบ ทอดกรอบ ผลสุก เชื่อม บวชชี ข้าวเม่าทอด หรือรับประทานผลสุกกับกระยาสารท

2. กล้วยนมหมี Musa (ABB) 'Nom Mi'

แหล่งที่พบกล้วยนมหมี (มีอีโนมเป็น ABB) เป็นกล้วยพื้นเมืองของจังหวัดตรัง ต่อมาได้มีเกษตรกรได้นำพันธุ์ไปปลูกพร้อมทำสวนยางในจังหวัดระยอง เดิมเข้าใจว่าเป็นพันธุ์เดียวกับพม่าแหกคุกเพราะเป็นกล้วยที่มีผลขนาดใหญ่เหมือนกัน แต่ภายหลังนายสมรรถชัย ฉัตราคม อดีตประธานชมรมรักกล้วย ได้ตรวจสอบพบว่าเป็นคนละพันธุ์กัน จึงได้นำมาขยายพันธุ์โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจนแพร่หลายทั่วไป เป็นกล้วยที่มีขนาดใหญ่ ลำต้นเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30-35 เซนติเมตร ส่วนสูงประมาณ 3.50-4.50 เมตร กาบลำต้นด้านนอกสีเขียวสดมีนวลเล็กน้อย กาบด้านในสีเขียวอ่อนหน่อเกิดห่างลำต้นแม่จำนวน 6-8 หน่อ โดยจะเป็นหน่อใบแคบสูงขึ้นมาอย่างน้อย 80 เซนติเมตร จึงจะเปลี่ยนเป็นหน่อใบกว้าง

ใบ แผ่นใบกว้างทางใบยาวประมาณ 3.50 เมตร สีเขียวสดเป็นมัน ร่องใบชิดก้านใบเขียวอ่อนเปราะหักง่าย

ปลี รูปทรงกระบอกปลายแหลมขนาดใหญ่ กาบปลีด้านนอกสีแดงอมม่วงด้านในสีแดงสด เมื่อบานเปิดม้วนขึ้นเห็นผลกล้วยสีเขียวอ่อน กาบปลีจะค้างอยู่บนหวีกล้วย 2-3 วัน จึงจะหลุดไป

ผล ใน 1 เครือจะมี 6-8 หวี ๆ ละ 14-16 ผล ขนาดกว้าง 7 ซม. ยาว 20 เซนติเมตร ผลอ่อนขนาดใหญ่สีเขียวอ่อนรูปเหลี่ยมยาวเกือบเท่ากันทั้งหัวและท้าย ผลแก่สีเขียวเป็นมันปลายผลทุ่เมื่อสุกสีเหลืองสดเปลือกหนาเนื้อสีขาวค่อนข้างเหนียว กลิ่นหอมคล้ายกล้วยน้ำว้า

อายุ ตั้งแต่ปลุกด้วยหน่อถึงออกปลีประมาณ 10 เดือน และหลังจากออกปลีถึงผลแก่ประมาณ 100 วัน

การใช้ประโยชน์ ผลดิบแก่จัดฝานทอดน้ำมันรสชาติใกล้เคียงมันฝรั่ง ผงสุกเชื่อมน้ำตาลทรายจะได้กล้วยเชื่อมสีขาวใสเป็นเงาและเหนียวนุ่มกว่ากล้วยน้ำว้า

3. กล้วยพม่าแหกคุก Musa (ABB) 'Phama Haek Kuk'

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

แหล่งที่พบกล้วยพม่าแหกคุก (มีถิ่นกำเนิดเป็น ABB) เดิมมีการปลูกปะปนกันไปกับกล้วยน้ำว้าบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดอ่างทอง ภายหลังเกษตรกรไม่นิยมจึงเลิกปลูก นายสมรรถชัย ฉัตราคม อดีตประธานชมรมรักษ์กล้วยพบว่าเหลืออยู่ในสภาพใกล้สูญพันธุ์ที่อำเภอป่าโมก เมื่อปี พ.ศ. 2534 จึงได้นำพันธุ์ไปปลูกอนุรักษ์เอาไว้ นิยมขยายพันธุ์ด้วยการแยกหน่อเพราะไม่กลายพันธุ์เหมือนวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเป็นกล้วยที่มีขนาดใหญ่

ลำต้น เส้นผ่าศูนย์กลาง 30-35 เซนติเมตร ส่วนสูงประมาณ 3.50-5.50 เมตร กาบลำต้นด้านนอกสีเขียวสด บริเวณโคนต้นมีค้ำมีป็นสีน้ำตาลเข้ม หน่อเกิดห่างจากลำต้นแม่มีขนาดใหญ่จำนวน 5-8 หน่อ

ใบ แผ่นใบกว้างทางใบยาวประมาณ 3.50 เมตร สีเขียวเข้มเป็นมัน ร่องใบชิดกันใบสีเขียวสดแข็งแรง ปลี รูปทรงกระบอกปลายแหลมขนาดใหญ่ กาบปลีด้านนอกสีแดงอมม่วง ด้านในสีแดงสดเมื่อบานเปิดม้วนขึ้นเห็นผลกล้วยสีเขียวเข้ม กาบปลีจะค้างอยู่บนหวีกล้วย 2-3 วัน จึงจะแห้งหลุดไป

ผล ใน 1 เครือจะมี 11-16 หวีๆ ละ 14-20 ผล ขนาดผลกว้าง 5.5 เซนติเมตร ยาว 18 เซนติเมตร ลักษณะเป็นเหลี่ยมค่อนข้างยาว ผลดิบสีเขียวจัดเป็นมัน ผลสุกสีเหลืองส้มเปลือกหนา เมื่อผลเริ่มสุกใหม่ใน 1 หวี จะมีทั้งสีเขียวของผลดิบและเหลืองของผลสุกตัดกันอย่างน่าดู เนื้อผลสีขาวค่อนข้างเหนียวอมจัด เนื้อและรสหวานหอม

อายุ ตั้งแต่ปลูกด้วยหน่อถึงออกปลีประมาณ 15 เดือน อายุตั้งแต่ออกปลีถึงผลแก่จัด 130 วัน

การใช้ประโยชน์ ค้ายกล้วยน้ำว้าเช่น รับประทานผลสุก ผลดิบกล้วยฉาบ กล้วยทอด บวชชี หากนำมาเชื่อมจะได้กล้วยสีชาวยายเป็นเงา

4. กล้วยนมสาว (ชื่อพ้องท้องถิ่น นมสาวหาดใหญ่)

แหล่งที่พบกล้วยนมสาว (มีถิ่นกำเนิดเป็น ABB) พบปลูกไม่มากนักในจังหวัดทางภาคใต้และพรมแดนไทยพม่า เช่น สงขลา กระบี่ เพชรบุรี ราชบุรี เป็นต้น โดยเฉพาะที่อำเภอสวนผึ้งที่จังหวัดราชบุรีมีสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตและรูปร่างผลใหญ่กว่ากล้วยนมสาวจากแหล่งอื่นเป็นกล้วยขนาดกลาง

ลำต้น เส้นผ่าศูนย์กลาง 18-22 เซนติเมตร ส่วนสูง 2.20-3.00 เมตร กาบด้านนอกสีเขียว เจือน้ำตาลตอนล่าง มีประน้ำตาลเข้ม ตอนบนขึ้นไปมีสีเขียวอมม่วง กาบด้านในสีเขียวเจือชมพูหน่อเกิดชิด ลำต้นจำนวน 8-12 หน่อ

ใบ ทางใบยาวแผ่นใบกว้างลู่ลงเล็กน้อยใบค่อนข้างบางสีเขียวสด ร่องใบกว้าง ขอบก้านสีชมพูแดง ก้านใบสีเขียวอมเหลืองโคนก้านใบมีประน้ำตาล

ปลี รูปทรงกระบอกปลายแหลมสีเหลือง กาบด้านนอกสีแดงเจือเขียว กาบด้านในสีซีด เมื่อบานกาบปลีเปิดม้วนขึ้นเห็นผลกล้วยสีเขียวอ่อน กาบปลีจะค้างอยู่บนหวีกล้วย 2-3 วัน จึงจะแห้งหลุดไป หลังติดผลหวีสุดท้าย

แล้ว ปลีจะมีรูปร่างป้อมขึ้น

ผล ใน 1 เครือจะมี 6-7 หรือ 12-14 ผล ส่วนที่อำเภอสวนผึ้งพบว่า 1 เครือ จะมีถึง 16 หรือ ผลมีลักษณะ อ้วนป้อม ปลายผลงอน วัดส่วนกว้างที่สุด จะได้ประมาณ 4.0-4.2 เซนติเมตร ยาว 10.0-10.5 เซนติเมตร ผลดิบ สีเขียวสดเป็นมัน เปลือกหนาผลสีเหลืองจัดเนื้อสีครีมอมส้มค่อนข้างแข็ง รสหวานกลิ่นหอมเฉพาะตัวคล้ายกล้วยหอมผสมกล้วยไข่

อายุ ตั้งแต่ปลูกด้วยหน่อถึงออกปลีประมาณ 8 เดือน และหลังจากออกปลีถึงผลแก่จัด 90 วัน
การใช้ประโยชน์ รับประทานผลสุก

5. กล้วยซาบ่า

แหล่งที่พบกล้วยซาบ่า (มีถิ่นกำเนิดเป็น ABB) เป็นกล้วยพื้นเมืองของประเทศฟิลิปปินส์ ต้นที่ชมรมรักษากล้วยรวบรวมพันธุ์นี้ไว้ คุณมงคล สิริภักดิ์ ได้คัดเลือกและนำเข้าจากประเทศฟิลิปปินส์ ราว 25 ปีมาแล้ว เป็นกล้วยที่มี

ลำต้น ขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 38-45 เซนติเมตร สูงประมาณ 5.50-6.00 เมตร กาบด้านนอก สีเขียวสดเป็นมันเงา กาบด้านในสีเขียวอ่อน หน่อมีขนาดใหญ่ เกิดห่างต้นประมาณ 4-6 หน่อ

ใบ มีขนาดใหญ่แข็งแรง แผ่นใบกว้างสีเขียวทึบ หนากว่ากล้วยน้ำว้า ก้านใบสีเขียวทึบ ร่องใบชัด มีปื้นสีน้ำตาลอ่อนโคนใบเล็กน้อย

ปลี มีขนาดอ้วนใหญ่ประมาณ 60 เซนติเมตร กาบปลีด้านนอกสีแดงคล้ายปลายปี แผลไม่มากนัก มีรอยว่าที่ปลายกาบ กาบปลีด้านในสีแดงสด เมื่อบานเปิดมันขึ้นเช่นเดียวกับกล้วยน้ำว้าของไทยเห็นผลกล้วยสีเขียวสด ในช่วงที่ให้ผลตั้งแต่หัวที่ 1-4 ช่วงระหว่างหัวเป็นระเบียบ แต่หลังจากนั้นจะเบียดกันแน่นชิด โดยจะติดผลราว 8-14 หัว ต่อจากนั้นปลีจะมีขนาดเล็กลง แต่คงรูปร่างป้อมสั้นคล้ายหัวใจเอาไว้

ผล ใน 1 เครือจะมี 8-14 หัวๆ ละ 17-19 ผล ผลดิบรูปร่างเหลี่ยมปลายผลทุ่สีเขียวทึบ ผลแก่ยังมีเหลี่ยมไปจนกระทั่งสุก ขนาดผลกว้าง 5.0-5.6 เซนติเมตร ยาว 13-15 เซนติเมตร เปลือกหนาสีเหลืองไฟ เนื้อสีครีม ใสเหลืองค่อนข้างเหนียว กลิ่นหอมรสหวาน

อายุ ตั้งแต่ปลูกด้วยหน่อถึงออกปลีประมาณ 14 เดือน และอายุตั้งแต่ออกปลีถึงผลแก่จัด 150 วัน
การใช้ประโยชน์ เหมือนกล้วยน้ำว้าของไทย เช่น ปลีนำมาประกอบอาหาร ผลดิบแก่จัดผ่านทอดน้ำมันเป็นกล้วยทอดกรอบ หรือหั่นเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเสียบไม้สลับเนื้อและสับปะรดอย่างเป็นบาร์บีคิว ผลสุกทำกล้วยบวชชีได้น้ำสีขาวเพราะไม่มียาง ส่วนเนื้อกล้วยจะมีสีขาวเหลืองนำรับประทาน ใบใช้ห่อของได้เหมือนกล้วยตานี

6. กล้วยมาฮอย กล้วยหอม 2 เครือ (ไทย)

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

แหล่งที่พบกล้วยมาฮอย (มีถิ่นเป็น AAA) ประเทศอินโดนีเซีย ในราวปี 2538 อาจารย์สุรัตน์ วัฒนโน ได้นำต้นพันธุ์เข้ามาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทางชมรมรักกล้วยไม้ได้นำไปปลูกในแปลงรวบรวมพันธุ์จังหวัดกำแพงเพชร

ลำต้น เป็นกล้วยที่มีลำต้นเตี้ยโดยมีส่วนสูงประมาณ 1.50-1.80 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้นประมาณ 18-22 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกสีน้ำตาลอมแดงกาบด้านในสีแดงเจือชมพู (จัดอยู่ในกลุ่มของกล้วยหอมเขียว)

ใบ ทางใบยาวประมาณ 120 เซนติเมตร แผ่นใบกว้างหนาสีเขียวทึบ ก้านใบสีเขียว ร่องใบเปิดมีขอบสีน้ำตาลแดง

ข้อสังเกต ถ้าการเรียงซ้อนของใบเวียนไปรอบต้นเหมือนกล้วยทั่วไปมักจะให้ผลเป็นกล้วยเครือเดียว แต่ถ้าหน่อมีลักษณะค่อนข้างแบนการเรียงซ้อนของใบคล้ายกล้วยพัก แนวโน้มจะได้กล้วยที่มี 2 เครือ หรือมากกว่า

ปลี รูปทรงกระบอกปลายแหลม กาบด้านนอกสีแดงเจือเขียว เมื่อบานเปิดม้วนขึ้นสำหรับกล้วยมาฮอยจะมีลักษณะการออกเครือหลายแบบ เช่น

- มี 1 ปลี เหมือนกล้วยปกติ และเจริญเติบโตต่อไปเป็นเครือ
- มีปลีพุ่งออกมาจากยอดพร้อมกัน 2 ปลี และเจริญเติบโตต่อมาเป็น 2 เครือ
- มี 1 ปลี เมื่อพื้ชออกมาจากยอดแล้ววงกล้วยจะแบนและแยกเป็น 2 ปลี และเจริญเติบโตต่อมาเป็น 2 เครือ
- มี 1 ปลี แต่เมื่อติดผลตามปกติได้ 4-5 หวี ส่วนปลายจะแยกเป็น 2 ปลี และพัฒนาติดผลไปคนละเครือ
- มี 1 ปลี ให้ผลเหมือนกล้วยหอมปกติจนมดถึงหวีตีนเต่าต่อจากนั้นปลีจะแยกออกเป็น 2 ปลี และเจริญเติบโตต่อไปโดยไม่ออกติดผล
- มีการโผล่ของปลีออกมาจากส่วนยอดจำนวนมากอาจถึง 4-5 ปลี และสามารถพัฒนาเป็นเครือกล้วยได้ทั้งหมด

ผล ใน 1 เครือ จะมีประมาณ 7-9 หวี ๆ ละ 14-16 ผล ขนาดผลกว้าง 3.8-4 เซนติเมตร ยาวประมาณ 16-16.5 เซนติเมตร ผลเหยียดตรงปลายผลมีจุกเล็กน้อย ผลดิบสีเขียวสด ผลแก่สีเหลืองอ่อนเปลือกหนา ถ้าบ่มในอุณหภูมิต่ำหรืออากาศหนาวเย็นเกิน 5 วัน จะได้กล้วยที่มีผิวสีเหลืองคล้ายกล้วยหอมทอง ผลสุกเนื้อสีครีม รสหวานจัด

อายุ ตั้งแต่ปลูกด้วยหน่อถึงออกปลีประมาณ 8 เดือน ละตั้งแต่ออกปลีถึงผลสุกประมาณ 95 วัน
การใช้ประโยชน์ ปลูกเพื่อดูความแปลกประหลาด และรับประทานผลสด

7. กัล้วยปีซังแอมเปียง หอมชวา

แหล่งที่พบกัล้วยปีซังแอมเปียง (มีอีโนมเป็น AA) ประเทศอินโดนีเซียในชื่อ Pisang Ampaing โดยประมาณปีพ.ศ. 2529 พลอากาศตรีจักรชัย ชูตินันท์ แห่งกองทัพอากาศได้นำต้นพันธุ์มาจาก แถบชวาใต้ ของประเทศอินโดนีเซีย มาปลูกที่บ้านแถบตอนเมือง และเผยแพร่ให้ชมรมรักษ์กล้วย ปลูกทดสอบเมื่อปี พ.ศ.2543 พบว่าเป็นกล้วยที่มีผิวสวยกลิ่นหอมและเนื้อแน่น จึงได้นำไปปลูกในแปลงรวบรวมพันธุ์จังหวัดกำแพงเพชร

ลำต้น มีความสูงปานกลางประมาณ 2.10-2.30 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น ประมาณ 18-20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกสีเขียวเจือน้ำตาลมีประสีน้ำตาลอ่อน กาบด้านในสีชมพูเขียว หน่อเกิดชิดลำต้นแม่จำนวน 6-10 หน่อ

ใบ ยาวปานกลาง แผ่นใบกว้างสีเขียวสด ก้านใบสีเขียวอ่อน ร่องใบกว้างมีปีกสีแดง โคนก้านใบสีชมพู การเรียงตัวของก้านใบเกือบจะออกในแนวซ้าย-ขวา เหมือนรูปพัดกลายๆ (ใบช่วงบนและล่างเกือบจะอยู่ทับซ้อนกัน มีเวียงเพียงเล็กน้อย)

ปลี รูปทรงกระบอกปลายแหลม กาบด้านนอกสีแดง กาบด้านในสีซีด เมื่อบานเปิดม้วนขึ้นเห็นผลกล้วยสีเขียวอ่อนลักษณะของเครือจะชี้ห่างจากลำต้นเกือบขนานกับพื้นดิน คล้ายกล้วยน้ำไท หลังติดหัวสุดทำยแล้วจึงจะค่อยโน้มลงดินและปลีจะมีรูปร่างป้อมขึ้น

ผล ใน 1 เครือจะมี 4-7 หัว หัวละ 11-13 ผล ขนาดผลกว้าง 2.8-3.0 เซนติเมตร ยาว 15-16 เซนติเมตร มีเหลี่ยมเล็กน้อยผลค่อนข้างตรงปลายผลมีจุดไม่ชัดเจน ผลดิบสีเขียวอ่อน ผลแก่สีเขียวสด ผลสุกสีเหลืองจำปา เนื้อในสีส้มค่อนข้างกรอบ รสหวานจัดกลิ่นหอม

อายุ ตั้งแต่ปลูกด้วยหน่อถึงออกปลีประมาณ 10 เดือน และอายุตั้งแต่ออกปลีถึงผลสุกประมาณ 98 วัน การใช้ประโยชน์ รับประทานผลสุก รสชาติคล้ายกล้วยไข่แต่เนื้อแน่นกว่า

8. กัล้วยเล็บข้างกูด Musa (BBB) 'Lep Chang Kut'

แหล่งที่พบกัล้วยเล็บข้างกูด (มีอีโนมเป็น BBB) ส่วนใหญ่จะพบทางภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป โดยที่อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ซึ่งเรียกว่ากล้วยโกะ เกษตรกรบอกเล่าให้ฟังว่า ทหารญี่ปุ่นนามาสัมยสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวบ้านนิยมนำย่างกินกับกาแฟร้อนตอนเช้าๆ และแหล่งที่พบอีกแห่งหนึ่งคือ ที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ชาวบ้านเรียกว่า ตีบกุ บอกเล่าในทำนองเดียวกันว่าทหารญี่ปุ่นนำเข้ามานานแล้ว แต่อย่างไรก็ตามกล้วยเล็บข้างกูดนี้ น่าจะมีกำเนิดมาจากการผสมกันเองของกล้วยตานีและได้กล้วยลูกผสมที่ไม่มีเมล็ดขึ้นมา

ลำต้น เป็นกล้วยที่มี ลำต้น ค่อนข้างสูงโดยมีส่วนสูงประมาณ 3.80-4.00 เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น 2.5-2.8 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกสีเขียวอมเหลือง บริเวณโคนมีปื้นสีม่วงและนวลจับ กาบด้านในสีเขียวอ่อน หน่อเกิดห่างลำต้นแม่ จำนวน 4-6 หน่อ หน่ออ่อนสีเขียวเจือม่วงมีลักษณะโคนค่อนข้างแบนคล้ายกล้วยเทพรส

มาก

ใบ ทางใบยาวประมาณ 3 เมตร แผ่นใบกว้างไม่มากนักสีเขียวเข้มท้องใบมีนวล ก้านใบสีเขียวอมเหลืองร่องใบชัดเจนขอบสีม่วงดำ

ปลี ก้านวงค่อนข้างสั้นซี่ออกห่างลำต้น ปลีรูปทรงกระบอกปลายทู่ กาบปลีสีแดงอมม่วงบานเปิดชั้นเล็กน้อยพอมองเห็นลูกกล้วยขนาดใหญ่ปลายผลทู่สีเขียวหม่น กาบปลีจะแห้งค้างอยู่บนหวีกล้วย

ผล ใน 1 เครือมี 6-7 หวีๆ ละ 14-16 ผล รูปร่างป้อมสั้นเบียดกันแน่นในแต่ละหวี ผลมีขนาดกว้าง 5 เซนติเมตร ยาวเฉพาะผล 8 เซนติเมตร และก้านผลอีก 2 เซนติเมตร เมื่อดิบสีเขียวหม่น ผลสุกสีเหลืองเข้มเปลือกหนา เนื้อสีครีมค่อนข้างเหนียว รสหวานจัด

อายุ ตั้งแต่ปลุกด้วยหน่อถึงออกปลี 10 เดือน และอายุตั้งแต่ออกปลีถึงผลสุก 140 วัน

การใช้ประโยชน์ ผลห้ามบึ่ง ย่าง ต้ม บวชซี ใต้เนื้อเหนียวแน่นอร่อยน่ารับประทาน ผลสุก รับประทานสด ข้าวต้มมัด ขนมกล้วย

รายชื่อกล้วย ณ พิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดกำแพงเพชรเฉลิมพระเกียรติ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (สำรวจปี 2559)

จากการสำรวจปี 2559 ของพิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า มีสายพันธุ์กล้วยอยู่ 13 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มกล้วยน้ำว้า
2. กลุ่มกล้วยหักมุก
3. กลุ่มกล้วยนาคนาก
4. กลุ่มกล้วยหอม
5. กลุ่มกล้วยไข่
6. กลุ่มกล้วยเปรี้ยว
7. กลุ่มกล้วย เปลือกหนา
8. กลุ่มกล้วยน้ำ
9. กลุ่มกล้วยพิเศษ
10. กลุ่มกล้วยหอมผลสั้น
11. กลุ่มกล้วยหอมพิเศษ
12. กลุ่มกล้วยตานี
13. กลุ่มกล้วยประดับและกล้วยป่า

กลุ่มกล้วยน้ำว้า

1. กล้วยน้ำว้าค่อม
2. กล้วยน้ำว้ามะลิอ่อน
3. กล้วยน้ำว้าดง
4. กล้วยน้ำว้ายักษ์
5. กล้วยน้ำว้าหนวลจันทร์
6. กล้วยน้ำว้าทองมาเอง
7. กล้วยน้ำว้าดำ
8. กล้วยน้ำว้าปากช่อง50
9. กล้วยน้ำว้าเงิน
10. กล้วยน้ำว้ายักษ์ (กาญจนบุรี)

กลุ่มกล้วยหักมุก

1. กล้วยหักมุกสวน
2. กล้วยหักมุกส้ม
3. กล้วยหักมุกเขียว
4. กล้วยหักมุกทอง
5. กล้วยหักมุกพม่า
6. กล้วยหักมุกหนวล
7. กล้วยราชานบุรี, หักมุกแขก

กลุ่มกล้วยนาถ

1. กล้วยนาถไทย
2. กล้วยนาถค่อม
3. กล้วยนาถยักษ์ทองผาภูมิ
4. กล้วยครึ่ง
5. กล้วยกุ้งเขียว
6. กล้วยสายน้ำผึ้ง
7. กล้วยกุ้งเขียวค่อม
8. กล้วยตาไหลน

9. กล้วยทองเสา

กลุ่มกล้วยหอม

1. กล้วยหอมชุปเปอร์แคระ
2. กล้วยหอมทুম็อค
3. กล้วยหอมอัฟริกา
4. กล้วยหอมเสียนเจียนเขียว
5. กล้วยมาฮวย
6. กล้วยหอมแกรนเนนด์
7. กล้วยหอมไฮเกท
8. กล้วยหอมเขียวค่อม
9. กล้วยหอมทองอยุธยา
10. กล้วยหอมทองกาบดำ
11. กล้วยหอมกระเหรียง
12. กล้วยหอมพิซังอัมบน
13. กล้วยหอมเขียวต้นสูง
14. กล้วยหอมลามัท
15. กล้วยเงาะ
16. กล้วยหอมใต้หวั่น
17. กล้วยหอมทองปอก
18. กล้วยหอมน้ำผึ้ง

กลุ่มกล้วยไข่

1. กล้วยไข่พระตะบอง, ไข่โนนสูง
2. กล้วยไข่กำแพงเพชร
3. กล้วยไข่ดำ
4. กล้วยตะกุ่ม
5. กล้วยไข่สวนผึ้ง
6. กล้วยไข่โบราณ

7. ก่อรักษา

8. ก่อไขจีน

กลุ่มก่อยเปรี้ยว

1. ก่อยลังกา

2. ก่อยทองเงย

3. ก่อยลังกานครสวรรค์

4. ก่อยทองส้ม

5. ก่อยกรู

6. ก่อยทองแขก

กลุ่มก่อยเปลือกหนา

1. ก่อยพม่าแหกคุก

2. ก่อยนมหมี่

3. ก่อยหิน

4. ก่อยโอกินาวา โรบัสต้า

5. ก่อยซาบ่า ฟิลิปปินส์

6. ก่อยก่อยเทพรส, ทิพรส, ปลีหาย

7. ก่อยตีบคำ

8. ก่อยนางกลายสุรินทร์

9. ก่อยสามเดือนพิจิตร

10. ก่อยนิ้วมีอนาง

11. ก่อยก่อยตีบมุกดาหาร

12. ก่อยเล็บช้างกุด

13. ก่อยน้ำเซียงราย

14. ก่อยหวานทับแก้ว

15. ก่อยป่าดอยปู่

16. ก่อยฮอนดูรัส

17. ก่อยอร่อย

18. กล้วยตีบยา
19. ซาบ้ำ (ต้นลาย)

กลุ่มกล้วยน้ำ

1. กล้วยน้ำไท
2. กล้วยน้ำฝาด
3. กล้วยน้ำนม
4. กล้วยน้ำนมแขก
5. กล้วยน้ำนมเชียงใหม่
6. กล้วยทองโห้ะ

กลุ่มกล้วยพิเศษ

1. กล้วยกล้วย
2. กล้วยงาช้าง
3. กล้วยกาไ
4. กล้วยขหนู
5. กล้วยเทพพนม
6. กล้วยนางพญา
7. กล้วยจี
8. กล้วยเส้ม้
9. กล้วยแลนดี
10. กล้วยนีนางรำ
11. กล้วยกรัน
12. กล้วยนีพู่แวน
13. กล้วยเนื้อทอง
14. กล้วยแดงฮาวาย
15. กล้วยคอแข็ง
16. กล้วยนมแพะ
17. กล้วยสาวกระที่บหอ
18. ปีซังปาปาน

19. กล้วยนิ้วจระเข้ (อัมพวา)
20. กล้วยปีซังแอมเปียง
21. กล้วยเข้ม
22. กล้วยโรส
23. กล้วยปีซังชูชู
24. กล้วยกอกหมาก
25. กล้วยนิ้วพญาสาระวิน
26. กล้วยมาเนงก์
27. กล้วยไข่ทองร่วง
28. กล้วยน้ำไว้
29. กล้วยน้ำนมราชสีห์
30. ลูกไส้ดำ
31. กล้วยแปซิฟิกแพลนเทน

กลุ่มกล้วยหอมผลสั้น

1. กล้วยหอมผลสั้น
2. กล้วยตำนวล
3. กล้วยเขี้ยวปากช่อง
4. กล้วยขมบุรีรัมย์
5. กล้วยแฮรอ
6. กล้วยตีนเต่า
7. กล้วยหอมทิพย์นครสวรรค์
8. กล้วยนมนาง
9. กล้วยสา

กลุ่มกล้วยหอมพิเศษ

1. กล้วยเล็บมือนาง
2. กล้วยหอมจำปา
3. กล้วยนมสาว

4. กล้วยทองดอกห่ม
5. กล้วยน้ำห่ม
6. กล้วยทองกำปั่น
7. กล้วยหอมจันทร์

กลุ่มกล้วยตานี

1. กล้วยตานีสุโขทัย
2. กล้วยตานีอีสาน
3. กล้วยตานีเหนือ
4. กล้วยตานีใต้
5. กล้วยตานีลูกนวล
6. กล้วยตานี (อ.สุทธีพันธ์)
7. กล้วยตานีดำ
8. กล้วยตานีแก้วจันทร์

กลุ่มกล้วยประดับและกล้วยป่า

1. กล้วยป่าปลีเหลือง
2. กล้วยป่าปลีส้ม
3. กล้วยป่าดอยมูเซอร์
4. กล้วยป่าระยอง
5. กล้วยป่ากาญจนบุรี
6. กล้วยป่าปลีเหลืองแม่ริม
7. กล้วยป่าปลีตั้ง (บางหิน)
8. กล้วยป่าปลีส้ม (นาคราช)
9. กล้วยเสือพราน
10. กล้วยโตน
11. กล้วยบัวหลวง
12. กล้วยบัวสีส้ม
13. กล้วยบัวชมพู
14. กล้วยบัวสีแดงกำมะหยี่

15. ก๋วยเตี๋ยวหมี่
16. ก๋วยเตี๋ยวปลี
17. ก๋วยเตี๋ยวหี
18. ก๋วยเตี๋ยวฟลอริต้า
19. ก๋วยเตี๋ยวปลา
20. บัวส้มกลีบซ้อน (สวนนนุช)
21. ก๋วยเตี๋ยวปลีม่วง (บปัทม์)
22. ก๋วยเตี๋ยว Royal Pink สีชมพู (สวนนนุช)

บทสรุป

ก๋วยเตี๋ยวเป็นพืชอาหารที่มีความสำคัญสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ตั้งแต่เป็นอาหาร เครื่องมือ เครื่องใช้ เส้นใยสิ่งทอ สมุนไพร และอุปกรณ์ทางการแพทย์ แต่มีน้อยคนที่จะรู้จักก๋วยเตี๋ยวอย่างแท้จริง หากอยากรู้จักก๋วยเตี๋ยวให้มากขึ้นก็ต้องเดินทางมาที่จังหวัดกำแพงเพชร หรือเรียกว่า เมืองก๋วยเตี๋ยว เพราะที่จังหวัดกำแพงเพชรขึ้นชื่อว่าปลูกก๋วยเตี๋ยวได้รสชาติดีที่สุดในประเทศและด้วยชื่อเสียงอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งพิพิธภัณฑสถานจังหวัดกำแพงเพชร เฉลิมพระเกียรติ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นศูนย์รวมแหล่งเรียนรู้สายพันธุ์ก๋วยเตี๋ยวที่คุณค่าทางวัฒนธรรมต่อชาวกำแพงเพชร ซึ่งคนที่สนใจเรื่องก๋วยเตี๋ยวรวมไปถึงคนที่ชอบกินก๋วยเตี๋ยวไม่ควรพลาด

คำสำคัญ : ศูนย์รวมสายพันธุ์ก๋วยเตี๋ยว, ก๋วยเตี๋ยวพิพิธภัณฑสถานกำแพงเพชร, ก๋วยเตี๋ยวเรือไทย กำแพงเพชร
ที่มา : <https://acc.kpru.ac.th/KPPStudies/index.php?title=ศูนย์รวมสายพันธุ์ก๋วยเตี๋ยว>

_ณ_พิพิธภัณฑสถานจังหวัดกำแพงเพชร_เฉลิมพระเกียรติ

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2022-08-01

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2131&code_db=610007&code_type=01